

Novi radnički pokret u Srbiji

Problemi su nam različiti, ali cilj je isti – tragamo za načinom da sačuvamo i razvijamo proizvodnju, čuvajući tako i svoja radna mesta, kaže sekretar Pokreta za slobodu Milenko Srećković. Pored glavnog zahteva za očuvanje proizvodnje i radnih mesta, radnici zahtevaju da opština postane pravno lice kako bi se imovina nad fabrikom vratila opštinama, reviziju svih spornih privatizacija, nadoknadu štete radnicima zbog propusta državnih agencija, kao i ukidanje uredbe o zabrani radničkih protesta u gradu

Da li se u Srbiji rađa novi radnički pokret? Po svemu sudeći on je već rođen i valja ga ljuljati, ali ne i previše maziti i paziti. Mimo sindikalnih centrala nastao je Koordinacioni odbor radničkih protesta u Srbiji, koji su osnovali radnici i mali akcionari Jugoremedije, Šinvoza i BEK-a iz Zrenjanina, Zastave elektro iz Rače, Ravanice iz Čuprije, Srboleka i Trudbenika iz Beograda. Radnici Jugoremedije, Zastave elektro i Ravanice uspeali su da sačuvaju svoje fabrike, međutim ti rezultati nisu trajni i moraju se zaštititi i učvrstiti.

Pored glavnog zahteva za očuvanje proizvodnje i radnih mesta, radnici okupljeni u Pokretu za Slobodu zahtevaju i da opština postane pravno lice kako bi se imovina nad fabrikom vratila opštinama, reviziju svih spornih privatizacija, nadoknadu štete radnicima zbog propusta državnih agencija, kao i ukidanje uredbe o zabrani radničkih protesta u gradu. Inače, prema rečima sekretara Milenka Srećkovića, Pokret za slobodu je neformalna organizacija koja se zalaže za ravnopravnost i socijalnu pravdu, za društvo bez ugnjetavanja i nemaštine.

- Nismo vezani ni za kakvu ideologiju, nismo ni levo ni desno, već isključivo radimo na konkretnim životnim problemima, objašnjava Srećković, koji je 27-godišnji apsolvant književnosti u Beogradu i koji je pomagao u organizaciji nekoliko štrajkova u kojima su radnici izvojevali pobjedu.

Rođen u Velikom Krčmaru, kod Kragujevca, a najduže je živio u Rači Kragujevačkoj, čiji su radnici iz Zastave elektro sada članovi Koordinacionog odbora radničkih protesta.

Otkud student svetske književnosti u radničkim protestima?

- Mislim da podrška radničkim protestima nema puno veze sa bilo čijom profesijom, mada deo literature, koja se obrađuje na Katedri za svetsku književnost, svakako može da bude inspirativna u tom smeru. Na primer, Sartrovo zalaganje za angažovanu književnost i angažovanog pisca ili intelektualca svakako je u skladu sa našom aktivnošću u okviru Pokreta za slobodu. Sudbina ove zemlje i stanovništva rešava se na polju radničke borbe za očuvanje privrede i radnih mesta. Svest o tome motiviše članove Pokreta za slobodu da učestvuju i podrže radničke borbe.

Kada ste se prvi put obreli u radničkom protestu i šta je bio povod?

- To je bilo još devedesetih. U to vreme je sindikalno delovanje na najvišem stupnju bilo među prosvetarima, koji su imali podršku i svojih učenika. Međutim, tokom devedesetih radnički protesti imali su više politički nego socijalni karakter. Ako izuzmemo devedesete, onda bih mogao da kažem da su aktivnosti radnika Jugoremedije na saniranju posledica koje je proizveo neodgovorni vlasnik, kojeg su izbacili iz fabrike, nešto čemu sam se prvo pridružio, a kasniju okupaciju zrenjaninskog Šinvoza od strane radnika ispratio sam od samog početka.

Kada i sa kim ste došli na ideju da formirate Pokret za slobodu?

- Pokret za slobodu nastao je ujedinjavanjem aktivista koji su bili angažovani u studentskim i radničkim protestima, pa je vremenom od njega nastalo ovo što je Pokret za slobodu danas, kada smo se pretežno orijentisali na probleme koje smatramo primarnim u društvu.

Da li ste do sada imali problema sa vlastima ili policijom u organizovanju protesta?

- Više puta su različiti učesnici protesta legitimisani od strane policije i pitani da li su članovi Pokreta za slobodu, što policajci ne bi smeli da rade. Radnici Trudbenika su za nas štampali posebne pozivnice kako ne bismo morali da se raspravljamo sa policijom koja nam nije dozvoljavala da prisustvujemo protestnom skupu. Bilo je i pretnji. Međutim, u više navrata obični članovi policije rekli su nam da će otvoreno biti na našoj strani ako bude trebalo, jer su razumeli za šta se borimo.

Možete li nam reći, ako nije tajna, kako se razrađuje taktika protesta, odakle ideje i da li je od vas potekla priča o blokadi saobraćajnica?

- Najpre u dogovoru sa radnicima određujemo prioritetan zahtev, analiziramo dokumentaciju koju nam dostave, artikulišemo problem, ukazujemo na razlog krize u preduzeću, pišemo saopštenja i određujemo glavnu adresu protesta – najčešće je to Agencija za privatizaciju, a ponekad i Ministarstvo ekonomije ili zgrada Vlade. Ukoliko ne postoji ozbiljno rešena radnička grupa, spremna da bude uporna dok se prvi problemi ne razreše, mi ne možemo puno da pomognemo. Najčešće savetujemo radnicima da dođu u Beograd da protestuju, jer u jednoj centralizovanoj zemlji sve stvari moraju tako da se rešavaju. Blokada saobraćajnica je krajnje sredstvo.

Počeli ste od zrenjaninske privrede, a imate nameru da proteste širite i u drugim gradovima, gde?

- Trenutno pažnju posvećujemo radničkim aktivnostima u Čupriji, Rači, Kragujevcu, Zrenjaninu, Beogradu i Vršcu. Saradujemo sa radničkim grupama koje se bore da očuvaju proizvodnju u svojim preduzećima, jer je to način da se dugoročno razreše socijalni problemi u Srbiji.

Šta je pravi cilj Pokreta za slobodu?

- Koordinacioni odbor radničkih protesta okuplja radnike, koji su zainteresovani za očuvanje svojih fabrika i proizvodnje, a time i radnih mesta. Često ima radničkih zahteva koji su legitimni ali čijim se ispunjavanjem problem samo kratkotrajno rešava, tako da takvim protestima ne možemo da posvetimo pažnju. Cilj Pokreta za slobodu pre svega je borba protiv deindustrijalizacije zemlje i borba za očuvanje privrede. Dakle, naša borba je usmerena na dugoročno rešavanje problema, koji ugrožavaju egzistenciju širokih slojeva ljudi.

Zahtevi radnika su ponekad veoma različiti. Kako ih uskladiti i jedinstveno delovati?

- Najveći problem koji stoji pred okupljanjem radnika je što su zahtevi nekad i protivurečni. Najveći broj zahteva odnosi se na isplatu dohodaka, ili otpremnina, i ti štrajkovi najčešće se rešavaju u pregovorima sa poslodavcem ili Vladom. Pored njih, postoje preduzeća koja već godinama ne rade, a čiji radnici i mali akcionari zahtevaju isplate, pritisnuti glađu i nemaštinom. Obe ove vrste štrajkova često mogu da idu na štetu preduzeća i da budu krajnje neproductivni, dok su sa druge strane i te kako legitimni. Oni samo pokazuju svu dubinu problema u kojem se nalazimo. Koordinacioni odbor radničkih protesta okuplja drugačiju vrstu radničke borbe u preduzećima koja imaju ozbiljne proizvodne mogućnosti, ali koja su pod kontrolom vlasnika koji pokušavaju da ga unište iz različitih razloga, najčešće zbog skupog građevinskog zemljišta koje nameravaju da prodaju, kad se reše radnika. Dakle, radnici se okupljaju u Koordinacioni odbor radničkih protesta da bi sačuvali proizvodnju od vlasnika

koji ne namerava da se bavi proizvodnjom, čime ugrožava radna mesta, a kome idu na ruku korumpirane državne institucije koje izbegavaju da kontrolišu ugovore o privatizaciji.

Iako kažete Pokret za slobodu ne nastupa sa pozicija ideologije ili političke platforme, ipak se залаžete za vraćanje imovine lokalnim samoupravama. Zašto?

- Vraćanje imovine lokalnim samoupravama je jedna sistemska mera, koja bi pomogla očuvanju industrije i proizvodnje, jer je lokalna zajednica mnogo više zainteresovana za zapošljavanje lokalnog stanovništva od jedne centralizovane vlasti, a i lokalne samouprave su podložnije kontroli samih radnika, pa mi ovde, u stvari, govorimo o većem stepenu demokratije. Radničke borbe u manjim mestima kao što su Čuprija, Rača, Zrenjanin podržane su od čitave lokalne zajednice, jer se obično radi o borbi za očuvanje poslednjih preduzeća koja su preživela proces privatizacije. Od njihovog opstanka zavisi privreda čitave opštine. Osim vraćanja zemljišta lokalnim samoupravama, tražimo i da se vrate akcije u preduzećima koje su u državnom vlasništvu.

U Kuršumliji vas nema, a tamo je ceo grad ustao na noge?

- Samim tim što su ti radnici stekli podršku čitavog grada, znači da oni vode svoju borbu sasvim dobro. S druge strane, to svedoči o stepenu devastiranosti tog grada kada svakom postaje jasna potreba da se očuva privreda. Neki kontakti među nama već su uspostavljeni i, prema našim početnim informacijama, preduzeće Kopaonik ima uslova da radi, tako da ćemo mi sigurno podržati njihov zahtev da se pokrene proizvodnja, jer je to jedini način da se spase čitav taj grad.

U programu Pokreta piše i da je cilj vašeg okupljanja podsticaj samoorganizovanog suprotstavljanja društvenim tendencijama, koje ugrožavaju egzistenciju velikog broja stanovništva. Šta to konkretno znači?

- Već godinama u svom radu ukazujemo na društvene procese, kao i na političke i ekonomske mere, koji su u svojoj srži nedemokratski, a isključivo generišu socijalnu neravnopravnost i povećavaju jaz između malobrojnih bogatih i ogromne populacije siromašnih. Danas su radnički protesti koji nastaju širom Srbije, upravo, samoorganizovano suprotstavljanje ugrožavanju egzistencije. Međutim, dok se ne isprave sistemske mane privrednog sistema, i dok radnici ne artikulišu svoje zahteve za sistemskim promenama, kriza i problemi mogu samo da se odlažu na neko vreme. Danas je glavni problem to što političke stranke isisavaju novac iz preduzeća da bi finansirale svoj opstanak na vlasti, i što postavljaju svoje ljude da upravljaju preduzećima, kako bi oni novac kanalisali ka stranačkim fondovima. Osim toga, ne postoje mere koje bi sprečavale svesno upropašćavanje industrije, a sve pod parolom da je privatna svojina svetinja i da vlasnik s njom može da radi šta hoće, bez obzira na posledice po društvo.

Milutin Đević

Pokret za slobodu nastao je ujedinjavanjem aktivista koji su bili angažovani u studentskim i radničkim protestima, pa je vremenom od njega nastalo ovo što je Pokret za slobodu danas, kada smo se pretežno orijentisali na probleme koje smatramo primarnim u društvu

Vraćanje imovine lokalnim samoupravama je jedna sistemska mera, koja bi pomogla očuvanju industrije i proizvodnje, jer je lokalna zajednica mnogo više zainteresovana za zapošljavanje lokalnog stanovništva od jedne centralizovane vlasti, a i lokalne samouprave su podložnije kontroli samih radnika, pa mi ovde, u stvari, govorimo o većem stepenu demokratije. Radničke borbe u manjim mestima kao što su Čuprija, Rača, Zrenjanin podržane su od čitave lokalne zajednice, jer se obično radi o borbi za očuvanje poslednjih preduzeća koja su preživela proces privatizacije. Od njihovog opstanka zavisi privreda čitave opštine. Osim vraćanja zemljišta lokalnim samoupravama, tražimo i da se vrate akcije u preduzećima koje su u državnom vlasništvu

Koordinacioni odbor radničkih protesta okuplja drugačiju vrstu radničke borbe u preduzećima koja imaju ozbiljne proizvodne mogućnosti, ali koja su pod kontrolom vlasnika koji pokušavaju da ga unište iz različitih razloga, najčešće zbog skupog građevinskog zemljišta koje nameravaju da prodaju, kad se reše radnika. Dakle, radnici se okupljaju u Koordinacioni odbor radničkih protesta da bi sačuvali proizvodnju od vlasnika koji ne namerava da se bavi proizvodnjom, čime ugrožava radna mesta, a kome idu na ruku korumpirane državne institucije koje izbegavaju da kontrolišu ugovore o privatizaciji